

3 Axel Julius De la Gardie Hiiumaa mõisate ülemvalitseja Dietrich Ledebuhr ootab varitsuses. On juba kaua oodanud. Liiga kaua. Temasuguse tegusa mehe jaoks pole sugugi tavaline asi nõnda pikalt ühe koha peal püsida. Aga mingi roidumus on täna kallal, mingisugune kurvameelsus ja apaatia. Mitmendat päeva juba õieti.

Eks see erakordselt külm ja niiske sügis muidugi, rõskus ronib kontidesse ja ta pole ju enam noor mees. Aga ka teised räägivad sel sügisel samasugust juttu – ja ka tänane jahiseltskond jättis juba hommikust peale masendava mulje. Sellise, et ei taha teisi õieti nähagi, saati siis niisama tühjast-tähjast juttu puhuda. Seepärast ta selle kaugema varitsuskoha endale ja oma kodakondsetele valiski.

Valitseja vaatab üles – puuladvad õõtsuvad, tuulemüha, takused pilved kihutavad madalalt üle. Ülevalpool on kõvasti tuulisem kui siin, maapinnal.

Kõrgessaare omad pidid ahelikku võtma ja hundikarja kahe järve vahele ajama, kus nemad kolme-neljakesi oma püssidega ootavad. Paaril korral nagu kostunuks kaugelt eemalt üksikuid laske ja ajajate kisa, kuid nüüd pole juba pikalt kippu ega kõppu. Paar metskitse on küll selle aja jooksul varitsuskohast mööda jooksnud, ja jäneseid, aga neid ei võinud oma asukohta ära andmata ju lasta. Jänesekoortega võiks siia teinekord küll tulla...

Tuul keerutab, on pöördumas. Hämaidub juba. Ei siin juhtu täna enam midagi!

Valitseja viipab teistele. Üheskoos sammutakse mööda järvedevahelist lirtsuvat pinnast teisele poole väiksemat järve. Sinna jäeti ennist hobused tallipoisi hoole alla.

Hakatakse minema, sama teed pidi, kust hommikupoole päeva tuldi. Valitsejahärja togib oma ratsu kiiremale jooksule. Teised näevad, mis tujus ta on, ning jäävad omavahel tasakesi jutustades tahapoole, kaovad lõpuks kitsal ratsarajal üldse silmist, puude ja võsaräga varju. Tagasi ei vaata ta nagunii, pole tahtmist praegu kellegagi lobiseda, saati siis ses segases mitteksa keeles.

Korraga jookseb seekari otse tema ees üle teeraja. Kõige esimene, lausa hiigelsuurena tunduv hunt seisatab, teised tal sabas samuti, ja vaatab õelate kollakate silmadega tema poole.

Ledebuhr peatab järsult ratsu ja haarab püssi järele – see jäi õnneks ennist tühjaks laadimata ja on käeulatuses. Vinnastab, sihhib jalastumata, otse sadulast, vajutab päästikule.

Tõrge!

Metsapeni jälgib teda tähelepanelikult. Valitseja raputab kiiruga püssi, hoides toru viltu ülespoole, vinnastab uuesti ja vajutab taas päästikule.

Jälle tõrge!

Hunt irvitab ja läheneb, kõrvad vastu pead lidus, pilku pööramata.

Mära tõuseb tagajalgadele ja heidab peremehe seljast. Kukkudes lööb Ledebuhr pea tugevalt ja väga valusalt ära ning karjatab kolekiledal häälel.

Tema silmad näevad veel hundikarja juhti küürutõmbunult, pea endiselt õlgade vahel, karvad turjal turris, lähemale libisemas, kuid mitte enam seda, kuidas võsa vahelt ratsutavad hobuseid takka kiirustades välja tema karjatust kuulnud jahiseltsilised.

LAIK III. JAAK ADAMSON, 1974. EESTI KUNSTIMUUSEUM

Ükski inimene ei ole Saar, täiesti omaette. Isegi ükski hiidlane mitte.

4 Järgmisel pühapäeval võib Keina kiriku juures juba varahommikust peale näha, et rahvas on harilikust palju rahutum, ärritunud.

Kirikulisi on kokku tulnud erakordselt palju. Osavõtt pühapäevasest jumalateenistusest on muidugi iga ristiinimese kohus, ent suurel saarel on vaid kolm kirikut ja kaugem rahvas hoiab neist tavaliselt jõudumööda kõrvale. Kui just endil mingeid tähtpäevi või vajadust pole. Nende jaoks on kaugemates kolgastes ja eraldatumatel randadel mõned kabelid, kus siiski vaid aeg-ajalt, mõnel üksikul päeval aastas, õiget teenistust peetakse – ja sedagi teeb enamasti diakon, mitte kirikhärra ise. Tavaliselt toimetavad seal ilmalikud vöormündrid kohaliku

rahva seast. Korralikuks hingehoolduseks liiga vähe, selge see, aga mis sa hädaga ikka teed!

Ent seekord on hulgakaupa kokku ratsutanud ka kaugemate külade mees- ja naisperet, samuti on tulijaid küll lähedaselt, kuid naaberkihelkonda kuuluvalt ja omaette kabeliga Kassari saarelt. Nemadki on juhtunu pärast ärevil ja tahavad teada, mida ette kavatsetakse võtta.

Kirikuesine plats ja kogu ümbrus kuni kõrtsini saab talupoegade madalakasvulisi sõiduhobuseid tihedalt täis. Üks vali hirnumine igal pool.

Kirikulised kogunevad enne teenistust salkadesse, ikka mehed-poisid ja naised-tüdrukud eraldi, ja päid pannakse kokku ka puupüsti täis kiriku sees, nii et õpetaja Martinus Giläus vahepeal mitu korda häält peab tõstma.

Teenistus ise algab justkui tavapäraselt: algussalm, laulduna nii ladina kui koguduse keeles, mida siinne kirikuõpetaja valdab peensusteni, seejärel *Kürrie*, kolm korda kreeka keeles – *Issand halasta*, eks ole –, aga täna tuleb see kõik välja kuidagi hajuvalt, pudruselt.

Siis toob õpetaja kõminal kuuldavale: *Au kiitus olgu igavest!* Pärast koguduse sumisevat vastust pöörab hingekarjane oma ähvardava palge kirikuliste poole ja soovib: *Issand olgu teiega!* – Ikka samasugune ebamäärane vastus.

Edasi laulupalve ja epistel, pool peatükki, nagu alati.

Kooris hüütud *halleluuja* ja samuti täna pigem hüütud kui lauldud usutunnistuse järel asub Giläus lõpuks jutluse

kallale, teemaks *Exodus* 22:17: „Nöida ei pea sa mitte ellusse jätma“.

Tema juttu kuulatakse paari alguslause järel kiiduväärse süvenemisega ja teenistuse teine pool kulgeb juba kaunis üksmeeles.